Sweden
Sverige

UCSR

UN WOMEN
United Nations Entity for Gender Equality and the Empowerment of Women

Напрямки ефективного використання даних, дезагрегованих за ознакою статі з існуючих джерел інформації

Володимир Саріогло
Проект ООН Жінки за фінансової підтримки Уряду Швеції

Основні характеристики гендерної статистики

- Дані збираються і поширюються в розбивці за ознакою статі;
- Дані відображають гендерну проблематику;
- Дані базуються на концепціях та визначеннях, які належним чином відображають різноманіття жінок і чоловіків і фіксують всі аспекти їх життя;
- Методи збору даних враховують стереотипи та соціальні і культурні фактори, які можуть викликати гендерно обумовлені викривлення в даних.

Джерела даних для гендерної статистики, що виробляється Держстатом

Основними джерелами даних для гендерної статистики є результати державних статистичних спостережень, що проводяться Держстатом як самостійно, так і з використанням адміністративних даних Міністерств і відомств.

У 2019 році згідно Плану державних статистичних спостережень (ДСС) Держстат реалізує 96 ДСС.

З них у 14 ДСС, згідно з Планом ДСС, вимірюються показники з розбивкою за статтю.

Характеристика ДСС, в яких дані збираються з розбивкою за статтю

Код ДСС	Назва ДСС
1.01.01.02	Природний рух населення (народження, смерті, шлюби, розлучення)
1.01.01.03	Чисельність та склад населення
1.01.01.04	Основні показники, що характеризують демографічні процеси
1.02.01.01	Обстеження робочої сили
1.02.02.01	Обстеження підприємств із питань статистики праці
1.02.02.04	Умови праці на підприємствах
1.03.00.01	Мережа та діяльність дошкільних навчальних закладів
1.03.00.03	Мережа та діяльність вищих навчальних закладів
1.03.00.04	Робота аспірантури та докторантури
1.04.00.01	Травматизм на виробництві
2.03.12.02	Колективні засоби розміщування
2.07.01.01	Здійснення наукових досліджень і розробок
1.05.00.01	Обстеження умов життя домогосподарств
2.03.07.19	Сільськогосподарська діяльність населення в сільській місцевості

Головна мета гендерного аналізу даних, що виробляються державною статистикою

Визначення існуючих прогалин у процесах збору, обробки та поширення (публікації) даних, що складають основу для гендерної статистики в Україні, виявлення можливостей та найбільш ефективних шляхів для покращення гендерної статистики

Важливе зауваження

Важливим індикатором недостатньої уваги, яка приділялася ґендерному аспекту державної статистики Україні до цього часу, може слугувати те, що у Програмі розвитку державної статистики до 2023 року, яка була затверджена Постановою Кабінету Міністрів України №222 від 27 лютого 2019 року, терміні «ґендерний», «ґендерна статистика» або «ґендерна проблематика» відсутні. Ця термінологія також відсутня у методологічних матеріалах щодо організації практично всіх ДСС, в яких збирається інформація за статтю.

Оцінка ДСС, в яких збирається демографічна інформація

ДСС, в яких збирається демографічна інформація, є основою для формування гендерної статистики в Україні. В цілому, методологія їх проведення відповідає міжнародним стандартам і потребам гендерної статистики. Серйозною проблемою України в області демографічної статистики є те, що країна не провела перепису населення раунду 2010 року. Це суттєво погіршило надійність всієї демографічної і, зокрема, гендерної статистики.

ДСС “Обстеження робочої сили” (ОРС)

Проблематика гендерної статистики не зазначається ні в меті ОРС, ні в методології його проведення. Водночас, враховуючи, що стать респондентів є однією з основних їх характеристик, що фіксуються в обстеженні, потенційно існує можливість суттєвого розширення переліку гендерно чутливих показників, що можуть формуватися за результатами цього спостереження. Зокрема, це характеристики молоді (за статтю), яка не навчається і не працює (це один з важливих індикаторів Цілей сталого розвитку), більш детальні характеристики безробітних та економічно неактивних жінок і чоловіків та ін. Удосконалення процесів обробки результатів ОРС для розрахунку та публікації зазначених показників не потребуватиме суттєвих витрат ресурсів.

ДСС «Обстеження підприємств із питань статистики праці» (ОПСП)

Проблематика гендерної статистики не зазначається як одна з цілей проведення ОПСП. Стать штатних працівників при зборі інформації враховується лише для показників блоку «Кількість штатних працівників» (форма № 1-ПВ (квартальна)). На нашу думку, важливою є також можливість отримання з розбивкою за статтю показників блоків «Втрати робочого часу штатних працівників», «Склад фонду оплати праці штатних працівників», «Розподіл штатних працівників за розмірами заробітної плати». Удосконалення форм № 1-ПВ (місячна) «Звіт з праці» та № 1-ПВ (квартальна) «Звіт з праці» потенційно надасть можливість додатково отримати оцінки таких показників:

- **Стать** керівника структурного підрозділу;
- Середньооблікова кількість штатних працівників, **з них жінки**;
- Кількість штатних працівників, які охоплені колективними договорами, **з них жінки**;
- Кількість відпрацьованого робочого часу штатними працівниками, **з них жінками**;
- Кількість невідпрацьованого робочого часу – всього та за причинами, **з них жінками**;
- Сума заборгованості з виплати заробітної плати, **з них жінкам**;
- Кількість працівників, яким своєчасно не виплачено заробітну плату, **з них жінкам**.

ДСС «Обстеження умов життя домогосподарств» (ОУЖД)

Проблематика гендерної статистики не зазначається в основних положеннях методології ОУЖД. Разом з тим, враховуючи, що стать респондентів є однією з основних характеристик членів домогосподарств, що фіксуються в обстеженні, потенційно існує можливість суттєвого розширення переліку гендерно чутливих показників, що формуються за результатами ОУЖД. Зокрема, актуальними є показники рівня життя одиноких жінок похилого віку за типами місцевості, які могли би оцінюватись принаймні на національному рівні, більш детальні характеристики рівня життя і, зокрема, бідності жінок з розбивкою за віковими групами, місцем проживання, інвалідністю і т.п. Як і в ОРС, удосконалення процесів обробки результатів ОУЖД для розрахунку та публікації додаткових показників за нашими оцінками не потребувало би значних витрат ресурсів.

ДСС «Обстеження сільськогосподарської діяльності населення в сільській місцевості» (ОСГД)

Як і у державних вибіркових обстеженнях домогосподарств (ЕАН та ОУЖД) стать респондентів є однією з характеристик членів домогосподарств, що фіксуються в ОСГД. Таким чином, потенційно існує можливість розширення переліку ґендерно чутливих показників, що формуються за результатами ОСГД. Зокрема, актуальними є показники щодо особливостей економічної діяльності жінок в сільській місцевості, володіння ними земельними та іншими ресурсами. Але на відміну від ЕАН та ОУЖД можливість формування ґендерно чутливих показників за результатами ОСГД потребує ретельного вивчення. Це обумовлено специфічним характером обстеження, яке спрямовано, насамперед, на вимірювання результатів сільськогосподарської діяльності населення.

Інші обстеження, що проводяться за участі Держстату

Важлива інформація, що може використовуватись для покращення гендерної статистики в Україні, збирається також у інших спостереженнях, що проводяться Держстатом або за його участі. Такими обстеженнями є, насамперед, вибіркове обстеження населення (домогосподарств) з питань трудової міграції та вибіркове обстеження дитячої праці.

Основні проблеми гендерної статистики

- В системі державної статистики України не всі дані, які мають буди дезагреговані, збираються або публікуються з розбивкою за статтю та належним рівнем деталізації (за віком, місцем проживання, етнічною приналежністю, особливими потребами тощо)
- – методологія діючих ДСС в цілому не орієнтована на вимірювання ґендерно чутливих та дезагрегованих показників
- – в Україні не проводяться важливі спостереження, необхідні для отримання специфічних ґендерно-чутливих дезагрегованих даних

Основні напрями покращання гендерної статистики

- Організація нових статистичних спостережень з метою усунення прогалин в охопленні гендерної проблематики офіційною статистикою України;
- Вимірювання нових статистичних показників гендерного характеру за результатами діючих ДСС;
- Удосконалення процесів збору, обробки та поширення даних для вимірювання існуючих показників гендерного характеру з метою деталізації даних, що публікуються, та підвищення їх якості.

Організація нових статистичних спостережень

- Обстеження з питань становища жінок в Україні для отримання основних показників, що вимірюються за результатами мультиіндикаторних кластерних обстежень домогосподарств: репродуктивного здоров'я, харчування, санітарних умов, захворюваності на ВІЛ/СНІД, статевої поведінки тощо.
- Обстеження використання часу (бюджету часу) для вимірювання відповідних показників ЦСР та інших актуальних показників, що мають яскраво виражений гендерний характер.

Вимірювання нових статистичних показників за результатами діючих обстежень (приклад)

За результатами державного вибіркового обстеження робочої сили

Детальні характеристики молоді, яка не працює и не навчається;

Характеристики вертикальної та горизонтальної невідповідності освітньо-кваліфікаційних характеристик робочої сили за освітою та зайнятістю за статевовіковими групами.

Удосконалення процесів збору, обробки та поширення даних

- Удосконалення форм збору даних діючих ДСС в аспекті повноти збору статистичних даних у розбивці за статтю;
- Удосконалення методологічного і методичного забезпечення діючих ДСС з метою підвищення ступеня їх орієнтації на збір та обробку інформації з урахуванням гендерної проблематики;
- Забезпечення можливості деталізації даних гендерного характеру, що публікуються за результатами діючих ДСС, на основі застосування ускладнених методів обробки даних.

Дякую за увагу!